

ББК 67.0я43
УДК 340(063)
П 68

П 68 **«Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення»:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24-25 липня 2015 року. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. – 116 с.

У матеріалах представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення», яка була організована Запорізькою міською громадською організацією «Істина» 24-25 липня 2015 року у м. Запоріжжя.

ББК 67.0я43
УДК 340(063)

НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

ЩОДО ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ

БІЛОУС В. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Процесуальний порядок початку досудового розслідування (прийняття і реєстрації інформації про вчинене кримінальне правопорушення) регламентовано ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (далі – КПК), Положенням про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженим наказом Генерального прокурора України від 17.08.2012 р. № 69, та окремими відомчими нормативними актами.

Для законного й обґрунтованого початку досудового розслідування є обов'язковою наявність передбаченого законом і відповідного конкретній ситуації джерела інформації, з якої слідчий, прокурор дізнаються про вчинене кримінальне правопорушення. Нині чинний КПК не містить вичерпного переліку джерел отримання інформації, однак аналіз ч. 1 ст. 214 КПК дозволяє віднести до їх числа: а) заяви, повідомлення фізичних чи юридичних осіб про вчинене кримінальне правопорушення; б) самостійне виявлення слідчим, прокурором кримінального правопорушення з будь-якого джерела, яке оформлюється рапортом (п. 2.16 Розділу II Положення).

Відповідно до ч. 2 ст. 214 КПК досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – Реєстр, ЄРДР). Реєстр – це створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, зазначених у пункті 2.1 цього Положення, які

використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру (п. 1.2 розділу I Положення).

Відповідно до п. 1.9 розділу I Положення прокурори, слідчі – органів прокуратури, внутрішніх справ, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів державного бюро розслідувань (з моменту створення) є Реєстраторами Реєстру. Згідно з п. 1.1 розділу II Положення формування Реєстру розпочинається з унесення до нього слідчим, прокурором відповідних відомостей про кримінальне правопорушення, зазначених в заяві чи повідомленні про його вчинення або виявлених ними самостійно з будь-якого джерела.

Водночас, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, ступеню його тяжкості, факту заподіяння шкоди конкретній юридичній чи фізичній особі, особливостей взаємовідносин між потерпілим і особою, яка вчинила правопорушення, що дозволяє вести мову про високу ймовірність їх примирення, необхідності пошуку балансу між інтересами особи, яка постраждала від кримінального правопорушення, та держави, законодавцем упроваджено особливий порядок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 477 КПК кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, вичерпний перелік яких закріплено положеннями цієї статті. Порівняно з КПК 1960 р., перелік останніх КПК 2012 р. істотно розширено та всі вони розподілені на три групи, в залежності від того, хто їх вчинив, а саме: а) до першої групи віднесено злочини, вчинені будь-якою особою; б) до другої групи - злочини, вчинені чоловіком або дружиною потерпілого; в) до третьої групи - злочини, вчинені чоловіком або дружиною потерпілого, іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого, або якщо вони вчинені особою, яка щодо потерпілого була найманим працівником і завдала шкоду виключно власності потерпілого.

Відповідно до ч. 1 ст. 55 КПК потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Відтак, особливості початку кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, перелічених у пунктах 2 і 3 ч. 1 ст. 477 КПК, залежать від таких обставин, як: 1) особа потерпілого; 2) визначений законом родинний, сімейний або трудовий зв'язок між потерпілим і особою, яка вчинила кримінальне правопорушення; 3) перебування у власності потерпілого об'єкта права власності, якому завдано шкоду.

Викладене дозволяє дійти висновку про те, що вимогам КПК відповідатиме внесення відповідних відомостей до ЄРДР і початок розслідування на підставі рапорту, складеного в результаті самостійного виявлення слідчим кримінального правопорушення під час досудового розслідування, без одержання відповідної заяви потерпілого тільки: 1) за фактом вчинення будь-якого з кримінальних правопорушень, перелічених у п. 2 ч. 1 ст. 477 КПК, якщо кримінальним правопорушенням: а) завдано майнової шкоди юридичній особі; б) завдано моральної, фізичної або майнової шкоди фізичній особі іншою особою, яка не є чоловіком або дружиною потерпілого; 2) за фактом вчинення будь-якого з кримінальних правопорушень, перелічених у п. 3 ч. 1 ст. 477 КПК, якщо кримінальним правопорушенням: а) завдано моральної, фізичної або майнової шкоди фізичній особі іншою особою, яка не є чоловіком або дружиною, іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого у розумінні п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК; б) завдано моральної, фізичної або майнової шкоди фізичній особі іншою особою, яка не є найманим працівником потерпілого або є найманим працівником останнього, однак шкоду завдано майну, яке не належить потерпілому на праві власності; в) завдано майнової шкоди юридичній особі фізичною особою, яка або не є найманим працівником потерпілого, або є найманим працівником останнього, однак шкоду завдано майну, яке не належить потерпілому – юридичній особі на праві власності.

У всіх інших випадках початок розслідування на підставі рапорту, складеного в результаті самостійного виявлення слідчим під час досудового розслідування кримінального правопорушення, з числа перелічених у ст. 477 КПК, без одержання відповідної заяви потерпілого буде помилковим, так як суперечитиме законодавчим приписам.

Запобігання таким помилкам, на нашу думку, може слугувати інтеграція Єдиного реєстру досудових розслідувань до єдиного інформаційного простору різних відомчих інформаційних (автоматизованих) систем – організаційно-технічних систем, в яких

реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів (абз. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»), які для обліку даних ведуть уповноважені суб'єкти, визначені Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» та іншими нормативно-правовими актами.

Зокрема, для вирішення питання щодо наявності належних підстав для початку кримінального провадження у загальному порядку чи у формі приватного обвинувачення автоматизованій обробці в системі Реєстру підлягають державні інформаційні ресурси або інформація з обмеженим доступом, які можуть бути отримані: 1) з Державного реєстру актів цивільного стану громадян; Єдиного реєстру довіреностей; Спадкового реєстру; Єдиного державного реєстру судових рішень; Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень для з'ясування наявності або відсутності відповідних родинних або сімейних зв'язків; 2) з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків; Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; Єдиного державного реєстру судових рішень для з'ясування наявності або відсутності відповідних трудових зв'язків; 3) з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно; Державного реєстру обтяжень рухомого майна; Реєстру власників іменних цінних паперів; Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; Єдиного державного реєстру автоматизованого обліку транспортних засобів, що використовуються на вулично-дорожній мережі загального користування і підлягають державній або відомчій реєстрації, та відомостей про їх власників; Реєстру цивільних повітряних суден; Державного судового реєстру України та Судової книги України, Єдиного державного реєстру судових рішень тощо з метою встановлення факту перебування у власності потерпілого об'єкта права власності, якому завдано шкоду.